«Перевірка На Нервовий Зрив». Хто Створив НМТ-2026 І Чи Можна Зробити Його Людянішим

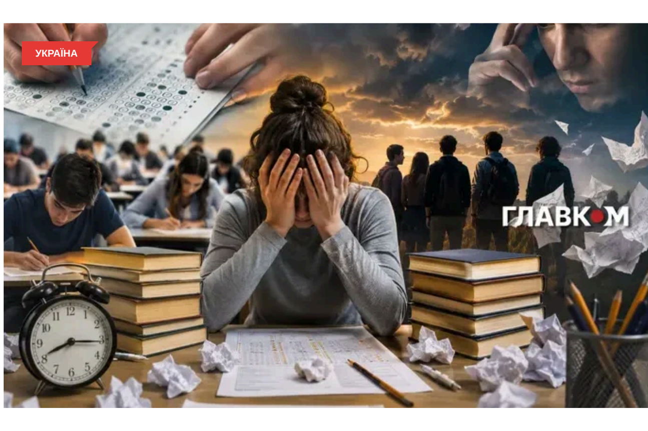

«Перевірка На Нервовий Зрив». Хто Створив НМТ-2026 І Чи Можна Зробити Його Людянішим

10.06.2026 | 290

Щороку, починаючи з травня, навколо Національного мультипредметного тесту (НМТ) виникають якщо не скандали, то бурхливі дискусії. Наскільки тест складний? Чому запитання поставлені так «хитро»? Чи справді НМТ орієнтований на те, щоб заблокувати вступ до вишів якомога більшій кількості вступників? Наскільки взагалі доцільно проводити НМТ під час війни і чи не краще повернутися до старих добрий іспитів?

Сезонний галас – не дивина: тест насправді великий і складний. За чотири години учні мають відповісти на питання з чотирьох предметів: математики, української мови, історії України та ще одного предмета на вибір. Якщо до цього випробовування додати ще воєнний стан та нічні обстріли, тривале навчання онлайн у школах, а також врахувати, що від результату складання НМТ залежить майбутнє випускника, отримуємо серйозний привід для нервового зриву.

Звідки Взялося НМТ І Для Чого Воно Потрібно?

НМТ – прямий нащадок ЗНО (зовнішнього незалежного оцінювання), яке повноцінно запрацювало з 2008 року. Розробкою і впровадженням тестування займався Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО). ЗНО було покликано забезпечити однакові справедливі умови для вступників у виші. Це великий іспит, який, у тому числі, передбачав розгорнуті відповіді, перевіряв знання з кількох предметів та аналітичні здібності випускника. Бал, отриманий за ЗНО, був основним критерієм для вступу у вищі навчальні заклади. Без складання цього іспиту вибір навчальних закладів після закінчення школи був дуже обмежений.

Звісно, без скандалів не обходилося і в епоху ЗНО. Самі по собі відкриті відповіді вже породжували приводи для дискусій. Додайте до цього ще так звані вагові коефіцієнти, які враховувалися під час обрахунку балів. Були, зокрема, ваговий коефіцієнт предметів (від 0,1 до 0,5), регіональний (1,00 – 1,07) та галузевий (1,02). Вони могли добавити кілька балів, але ці 1-2-3 бали могли зіграти вирішальну роль під час вступу. Не додавало спокою і те, що ЗНО проводилося виключно у паперовому вигляді, тож випадково пропущена чи закреслена буква вже могли означати втрату частини балу.

У 2022 році НМТ прийшло на заміну ЗНО. Ним також опікується УЦОЯО і воно передбачає суто комп'ютерне тестування, без відкритих відповідей. Втім, там, де машина замінює папір, виникають нові проблеми.

Тож не дивно, що випускники нервують, їхні батьки не знають, куди бігти, аби бодай якось полегшити цей непростий етап в житті дитини, а освітяни не втомлюються дискутувати щодо формату та доцільності проведення НМТ. Аби допомогти абітурієнтам, у грудні минулого року Міносвіти запровадило «нульовий курс», у якому взяли участь 45 вишів по усій країні. Його суть – підготувати дітей до тестування, надолужити освітні втрати. Передбачалося навчання як на бюджетній, так і на контрактній формі. До того ж, «нульовий курс» забезпечував приємний бонус: плюс 15 балів до результатів тестування.

Зовнішнє Оцінювання Чи «Перевірка На Нервовий Зрив»?

Певно, цьогоріч концентрація напруги довкола здачі НМТ перевершила усі попередні кампанії. Початок розмовам поклала жахлива подія: 24 травня в Ужгороді студент театрального коледжу вистрибнув із вікна гуртожитку. За даними ЗМІ, причиною самогубства стало те, що юнак вважав, що не склав НМТ для вступу у вищий навчальний заклад. Попри те, що подія сталася майже три тижні тому, психологічний аспект лишається топовою темою обговорення. Уповноважений Верховної Ради з прав людини Дмитро Лубінець навіть назвав написання НМТ «тестом на витривалість» та «перевіркою на нервовий зрив».

Омбудсмен зазначив, що чотири предмети поспіль із різною логікою мислення створюють надмірне навантаження для підлітків, тому НМТ дедалі більше перевіряє витривалість до виснаження, а не рівень знань.

«Поки міністр освіти і науки зазначає, що учням, які не впевнені у своїй готовності та відчувають стрес через тест, варто розглядати альтернативу – професійну освіту, виникає логічне питання: це про реформу чи про відмову від складності? Бо виходить парадокс: замість того щоб вдосконалювати систему оцінювання, пропонується простіше рішення – якщо не витримуєш НМТ, обирай інший шлях освіти. НМТ дедалі більше виглядає не як інструмент рівного доступу до освіти, а як тест на витривалість до системних недосконалостей», – вважає Лубінець.

Лубінець наголосив на складності і масштабності самого тесту, і на технічних прикрощах, з якими неодмінно стикаються бодай кілька абітурієнтів.

У свою чергу Ігор Лікарчук, екскерівник Українського центру оцінювання якості освіти та один з творців ЗНО, вважає, що подібні заяви свідчать про негайну потребу в серйозному реформуванні системи зовнішнього оцінювання.

Серед іншого, Лікарчук пропонує:

1. Відмовитися від моделі одного шансу і перейти до моделі кількох спроб складання зовнішнього оцінювання.

«Абітурієнту потрібно дати можливість складати НМТ щонайменше тричі упродовж 5-6 місяців року. Одна спроба має фінансуватися за рахунок державного бюджету, дві інші – за рахунок вступника. Право визначати, який із результатів подавати до приймальної комісії, має належати самому абітурієнту. Така модель дозволить оцінювати не випадковий результат одного дня, а реальний рівень підготовки вступника», – коментує Лікарчук.

2. Абітурієнт не повинен почуватися підозрюваним під час тестування

«Система зовнішнього оцінювання створювалася для захисту прав вступника. Проте з часом значна частина процедур почала працювати так, ніби головним завданням є не допомогти абітурієнту продемонструвати свої знання, а не допустити можливого порушення. Чотири години за комп'ютером під замком, без права на помилку при кліку мишкою та під постійним наглядом – це більше схоже на конвой, ніж на іспит», – додає освітянин.

3. Відновити інституційну та організаційну незалежність Українського центру оцінювання якості освіти (УЦОЯО)

«На жаль, останніми роками спостерігаємо тенденцію до подальшого перетворення Українського центру оцінювання якості освіти на департамент Міністерства освіти і науки. Його фактично позбавили права на власну суб'єктність та професійний голос. Замість того, щоб бути незалежним арбітром, Центр перетворився на заручника та інструмент реалізації рішень чиновників Міносвіти», – констатує Лікарчук.

«Можна по-різному ставитися до заяви Уповноваженого Верховної Ради з прав людини про те, що НМТ перетворився на «перевірку на нервовий зрив». Але не помітити її неможливо. Для мене ця заява є не критикою окремої тестової кампанії. Це сигнал про те, що система зовнішнього оцінювання починає втрачати суспільну довіру», – резюмує екс-керівник Українського центру оцінювання якості освіти.

НМТ І Обстріли

Окрема тема – написання НМТ після великих обстрілів України. Навіть дорослим важко взяти себе в руки після ночі без сну, на тлі надсильного стресу просто вирушити на роботу. Підлітки ж мають не просто встати і зібратися, а й якимось чином впродовж чотирьох годин бути в режимі максимальної концентрації, тримаючи в голові, що цей іспит фактично визначає їхнє майбутнє. Батьки просять зважати на умови, в яких дітям доводиться складати НМТ.

Генеральна директорка Медіа бюро Економіка+ Тетяна Смірнова поділилась в мережі власною історією: «Моя донька складала НМТ 2 червня. Напередодні наші сусіди по планеті всю ніч кошмарили Київ. О 7 ранку ще над будинком збивали останні ракети/шахеди, а мала вже збиралась на іспит. Отже, вночі ми не спали взагалі. А тепер уявіть: після такого вам треба ще скласти тести з 4 (!!!) предметів поспіль!».

Ба більше, того дня тривоги були впродовж всього дня. За словами Смірнової, тестування кілька разів призупиняли, а після відновлення роботи система стабільно зависала. Отже, абітурієнти постійно перебували у стресі: щось зламалось, злетіло, пішло не так, і що не буде можливості встигнути.

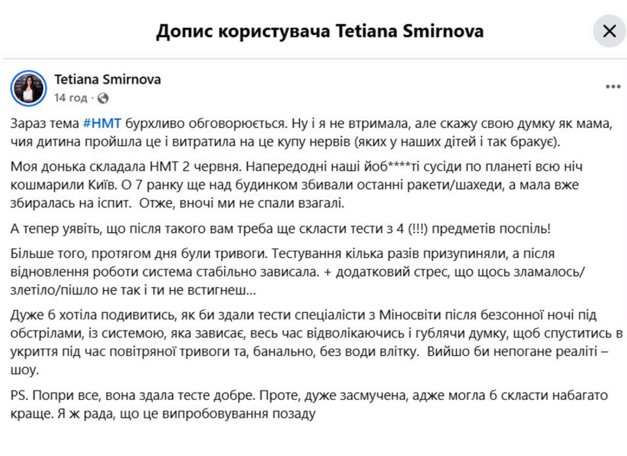
Допис користувача Tetiana Smirnova

Tetiana Smirnova
14 год ·

Зараз тема #НМТ бурхливо обговорюється. Ну і я не втримала, але скажу свою думку як мама, чия дитина пройшла це і витратила на це купу нервів (яких у наших дітей і так бракує).

Моя донька складала НМТ 2 червня. Напередодні наші йоб****ті сусіди по планеті всю ніч кошмарили Київ. О 7 ранку ще над будинком збивали останні ракети/шахеди, а мала вже збиралась на іспит. Отже, вночі ми не спали взагалі.

А тепер уявіть, що після такого вам треба ще скласти тести з 4 (!!!) предметів поспіль!

Більше того, протягом дня були тривоги. Тестування кілька разів призупиняли, а після відновлення роботи система стабільно зависала. + додатковий стрес, що щось зламалось/злетіло/пішло не так і ти не встигнеш...

Дуже б хотіла подивитись, як би здали тести спеціалісти з Міносвіти після безсонної ночі під обстрілами, із системою, яка зависає, весь час відволікаючись і гублячи думку, щоб спуститись в укриття під час повітряної тривоги та, банально, без води влітку. Вийшо би непогане реаліті – шоу.

PS. Попри все, вона здала тесте добре. Проте, дуже засмучена, адже могла б скласти набагато краще. Я ж рада, що це випробовування позаду

скриншот Facebook Тетяни Смірнової

Дводенне НМТ

Одна з пропозицій щодо полегшення написання НМТ, яка, до слова, могла б зарадити тим, у кого випала неспокійна ніч напередодні, – розділення тестування на два дні. Тобто складати тестування з двох предметів в один день, і ще з двох – на наступний день чи через день.

Ідея наче хороша, а от зреалізувати її вкрай важко. Освітня омбудсменка Надія Лещик зазначає, що розділити тестування на кілька днів у західних областях реально, а от у прикордонних регіонах та районах, наближених до зони бойових дій, неможливо.

Крім того, за словами омбудсмена, поділ НМТ на декілька днів збільшує ризики небезпеки (поїздки) та/або фінансові витрати (оренда житла) для випускників із цих регіонів та відповідно ускладнює доступ до вищої освіти. На її думку, поділ також створить проблеми для дітей, які перебувають за кордоном, бо це також доїзд, логістика, вартість проїзду, проживання.

«Тому так, в умовах війни під час НМТ усі зазнають незручностей. Поділ на декілька днів поставить у нерівні умови дітей з різних регіонів. Тому не варто», – резюмує Лещик.

Чи Потрібна Математика?

Наступний скандал спровокував законопроєкт щодо виключення математики зі списку обов'язкових до складання предметів на НМТ. Ініціаторами стала група депутатів зі «Слуги народу». Спільнота освітян різко розкритикувала цю ідею. Зокрема, Надія Лещик категорично проти такої ініціативи.

«Математика формує базові когнітивні навички та аналітичне мислення. Україні вже зараз і в майбутньому потрібні фахівці для економіки, інфраструктури та оборонного комплексу, а професії в цих сферах тримаються на точних науках. Вилучення математики з НМТ лише приховає та поглибить кризу математичної (не)грамотності!», – зазначила вона.

Голова громадської спілки «Освіторія», засновниця Новопечерської школи та премії для вчителів-новаторів Global Teacher Prize Ukraine Зоя Литвин також висловилась категорично проти. «Знижуючи вимоги до якості освіти, ми, очевидно, не покращуємо якість освіти. Скасування іспиту з математики жодної користі нашій країні не дасть, лиш іще понизить національний рівень математичних компетентностей. А математика – це точно один із предметів, базовий рівень з якого потрібен всім, особливо якщо ми бажаємо будувати заможну країну з економікою знань, потужним military tech і фінансово освіченими громадянам», – пояснила вона.

Крапку у суперечці поставила прем'єр-міністерка Юлія Свириденко. Очільниця уряду чітко дала зрозуміти, що уряд не підтримує ініціативи про скасування обов'язкового статусу цієї дисципліни.

«Цього Року Першість Поділили Між Собою Географія І Англійська Мова»

Основна сесія НМТ-2026 ще триває (цьогоріч вона відбувається з 20 травня по 25 червня), однак певні висновки вже можна зробити. Своїми думками про те, як полегшити проходження тестування в інтерв'ю «Главкому» поділилась директор Українського центру оцінювання якості освіти Тетяна Вакуленко.

Директор Українського центру оцінювання якості освіти Тетяна Вакуленко
фото: nus.org.ua

Основна сесія НМТ триває, проте вже є багато інформації, з якої варто робити висновки. Почнімо з того, скільки охочих зареєструвалося на проходження тестування – в Україні та за кордоном?

Наразі ми маємо понад 355 тис. зареєстрованих вступників, з них 18,5 тис. планують проходити оцінювання за кордоном.

Для порівняння: минулого року зареєструвалися менше , 317 тис., і з них понад 20 тис. планували проходити тестування за кордоном.

Чи змінились вподобання щодо вибору предметів, які можна обрати?

Минулого року був однозначний лідер – англійська мова. Цього року першість поділили між собою географія і англійська.

Чим ви можете пояснити таку раптову любов до географії?

Мені це складно пояснити. Зазначу, що збільшилася частка випускників минулих років, які проходять оцінювання, і значна кількість саме з них обирають географію.

У мережі циркулюють коментарі, що в цьому році НМТ загалом складніше, ніж у попередні роки. Це правда?

Це питання звучить щороку. Річ у тім, що під час підготовки вступники виконували демонстраційні завдання минулих років у комфортних умовах удома. А от під час тестування вони мають перебувати у тимчасових екзаменаційних центрах, в умовах обмеженого часу, у стресі. Очевидно, що такий формат виглядає значно складнішим. І природу цієї складності легко пояснити змістом тестів. Але насправді вона полягає в тому, що ми просто інакше ставимося до того тесту, який для нас є визначальним, аніж до підготовчого тестування.

«Просто Під Час Тестування Можна Підняти Руку І, Не Завершивши Іспит, Піти»

Розкажіть про технологію створення тестів: хто над ними працює, хто затверджує, як відбувається апробація?

У 2018-2019 роках були затверджені програми Зовнішнього незалежного оцінювання, відповідно до яких ми тепер розробляємо добірки тестів.

Український центр оцінювання якості освіти затверджує характеристики тестових робіт і визначає те, яка буде частка завдань і з яких тем, якої складності будуть у цих добірках тести з кожного предмета. Потім ми замовляємо розроблення цих тестових завдань авторам.

Авторами є фахівці, вчителі-предметники, які або викладають у школах, або у закладах вищої освіти, науковці з цих предметів. Вони фактично розробляють необхідну нам кількість тестових завдань з певних тем. Потім ці завдання проходять рецензування: два незалежні рецензенти опрацьовують кожне із завдань і визначають, наскільки це завдання відповідає очікуванням і може використовуватися в тесті. Якщо завдання має дві позитивні характеристики, то воно потім апробується.

Якщо завдання є якісним, тобто воно проходить цю апробацію успішно, то далі методисти вже УЦОЯО можуть включати такі завдання до добірок тестових завдань. Щорічно нам потрібно з різних предметів до 20 різних добірок завдань.

Рецензенти – хто вони?

Це також науковці, учителі, викладачі, які не писали конкретно цих тестових завдань. Вони обов'язково мають пройти успішно курс тестології, який пропонує УЦОЯО, виконати контрольні іспитові роботи.

Чи використовуєте ви тести з минулих років?

Ми не використовуємо цілісні добірки минулорічних варіантів, але використовуємо до 20% тестових завдань з тестів, що уже минули, в кожній із добірок.

Якою є вартість проведення тестування на одного учня у цьому році та що входить у цю суму?

На одного учня цьогоріч – 1070 грн: входить усе все від розроблення тестових завдань, рецензування і до оплати праці інструкторів, які працюють безпосередньо на місцях, а також оплата праці залученим особам з тимчасових екзаменаційних центрів.

Основна задача НМТ – це забезпечення рівних можливостей. Але, напевно, в умовах війни рівних можливостей не може бути, бо хтось іде писати тести після обстрілів та ночі без сну. Можливо, є сенс змінити критерії оцінювання для конкретного регіону, для конкретної дати написання?

Тут важливо, що хтось перебував навіть під час сильних обстрілів в умовній безпеці, а хтось – ні. Тому для учасників доступна опція пропустити оцінювання, якщо воно заплановано на день, якому передувала тривала повітряна тривога і великі обстріли, і піти одразу на додаткову сесію оцінювання. Для цього в день тестування або впродовж наступних двох днів потрібно подати відповідну заяву до регіонального центру оцінювання якості освіти.

Навіть якщо людина прийшла на тестування після обстрілів, а потім відчула себе погано через втому, недосип, то просто під час тестування можна піднести руку і не завершивши роботу піти. Тільки треба написати заяву для участі в додатковій сесії.

А от врахувати різні обставини в самому результаті, на жаль, неможливо. Проте на етапі вступу є регіональні коефіцієнти. У тих університетах, які наближені до територій активних бойових дій, такі коефіцієнти є вищими.

Тобто є способи врегулювати це, трошечки компенсувати такі втрати через сам спосіб обрахунку конкурсного балу для конкретного абітурієнта. Але врахувати в зарахуванні тестових балів не вийде, бо то була б доволі непрозора і складна схема. Як пояснити учасникам, чому ви виконали однакову кількість завдань, але отримали неоднакову кількість балів? Напевно, це не зовсім реальний підхід.

«Апеляції На Результат НМТ Не Існує»

Є різні думки щодо вдосконалення тестування. Одна з поширених – щодо розділення тестування на два дні, складати по два предмети на день. Чи реально так зробити і які ще способи вдосконалення ви бачите?

Технологічно ми були б готові до проведення оцінювань в у такому форматі, але потрібно розуміти, що він нестиме чимало ризиків. Наприклад, вступники, які перебувають на територіях активних бойових дій, мають доволі складну логістику потрапляння до тимчасових центрів для складання тестів.

Ми не створюємо тимчасових центрів на Херсонщині. У Запорізькій області найближче місто, де можна написати тести, це Запоріжжя. Відтак, цим учасникам потрібно буде двічі їздити для проходження тесту, а якщо ситуація буде дуже несприятливою, то і чотири рази – тобто в основну і в додаткову сесію. Також ми розуміємо, що такий формат може суттєво зменшити спроможність проводити такі оцінювання за кордоном. Закордонні партнери можуть бути не готовими стільки днів надавати нам свою підтримку.

І плюс потрібно враховувати, що логістика за кордоном є теж доволі дорога. Тож вступникам доведеться щонайменше двічі оплачувати подорож. І часто це подорож не однієї дитини, а дитини з дорослим. А ми, на жаль, теж не можемо створити тимчасові комунікаційні центри в кожному місті, місті, містечку, де перебувають наші громадяни. Хоч ми намагаємося зробити все від нас залежне і маємо справді величезну кількість локацій для тестування.

Усі ризики бралися до уваги не лише нами, але й Міністерством освіти і науки України, Комітетом Верховної Ради з питань освіти та науки та інновацій, омбудсменами з питань захисту дітей та питань. Ми це все проговорювали. Можливо, у наступному році щось зміниться.

Є ще одна пропозиція: скасування математики як обов'язкового предмету НМТ. Як ви ставитеся до такої ініціативи?

Негативно. Коли ми говоримо про вступні випробування, то йдеться про вимоги, які держава виставляє для майбутнього студента чи майбутньої студентки. Ці вимоги мають відображати бачення людини, яка здобуває академічну освіту.

Останні новини

СПОРТ
Волейбольна Збірна України Програла Японії…

УКРАЇНА
На Харківщині Викрито Розкрадання Військового…

СПОРТ
Ковтун Замінила Коваль У Жіночій…

НОВИНИ СВІТУ
Українське МЗС Прокоментувало Відмову Болгарії…

КИЇВ
Незаконний Виїзд З України За…

НОВИНИ СВІТУ
Китай Завершив Морську Операцію Біля…

Розсилка

Підпишіться На Нашу Розсилку!

Підпишіться на нашу розсилку, щоб бути в курсі подій щохвилини